

Arbetsmiljöverket
Enheten för människa och omgivning
Gunnar Åhlander

Stockholm

Vår referens

Dnr

2019-03-15

Lise-Lotte Argulander

2014/116773

Remissvar avseende förslag till föreskrifter om arbetsplatsens utformning samt allmänna råd

Företagarna har givits möjlighet att yttra sig över föreskrifter om arbetsplatsens utformning och allmänna råd och lämnar härmed följande synpunkter.

Sammanfattning

Företagarna delar Arbetsmiljöverkets bedömning att föreskrifterna behöver revideras och omstruktureras. Vidare delar Företagarna Arbetsmiljöverkets bedömning att arbetsgivare som inte råder över en arbetsplats genom att äga eller hyra lokaler ska undantas från föreskrifternas tillämpning.

Företagarna ställer sig starkt kritiska till det sätt Arbetsmiljöverket vill implementera EU-direktiv 89/654/EEG. Det är en överimplementering som föreslås. Bland annat vad gäller tillgänglighet och utblick anser Företagarna att det saknas grund för och i vart fall gällande tillgängligheten bör det finnas undantag för mindre företag.

Företagarna delar Arbetsmiljöverkets bedömning att vissa föreskrifter kan lyftas in under arbetsplatsens utformning såsom Arbete i kylda lokaler (AFS 1998:2), Arbete i stark värme (AFS 1997:2) samt föreskrifter om Skyltar och signaler (AFS 2008:3), dock med vissa förbättringar. För läsförståelsens skull kan det vara lämpligt att skyltar och signaler lyfts ut till en särskild föreskrift som handlar om skyltar och signaler på arbetsplatser.

Vad gäller Arbetsmiljöverkets förslag om att bestämmelser under rubriken Projekteringsansvar, §§ 8–21, anser Företagarna att dessa inte hör hemma i Arbetsplatsens utformning utan de bör vara i föreskrifterna om Byggnads- och anläggningsarbete (AFS 1999:3). Företagarna anser att föreskrifter om arbetsplatsens utformning enbart bör beröra arbetsplatsens utformning och inte en rättssubjekts ansvar för att vidta vissa åtgärder. Bättre och lämpligare är då att projekteringsansvaret nämns i allmänna råd eller i en vägledning, som hänvisning till föreskrifterna om bygg- och anläggning.

Konsekvensutredningen är mycket bristfällig och saknar i vissa delar utredning och relevanta bedömningar för de ändringar som införs. Bland annat vad gäller kostnaderna för de ökade tillgänglighetskraven, utblickskravet, dokumentationskraven, tillfälliga utrymningsrum m.m. Konsekvensutredningen saknar helt det särskilda småföretagarperspektivet som borde finnas vad gäller de allra minsta företagen med färre än 10 anställda och hur ökade krav särskilt kan påverka dessa. Varje ökat krav på exempelvis tillgänglighet och dokumentation för vissa förslag borde ha analyserats särskilt om hur det påverkar de mindre företagen. Det är anmärkningsvärt att så inte ha gjorts i den omfattning som är nödvändig.

Vidare anser Företagarna att undantag bör införas för arbetsgivare med färre än 10 anställda vad gäller framför allt kraven på dokumentation under organisatoriska krav §§ 22–23 och 33 i den mån de kommer att kvarstå i nuvarande utformning.

Kravet på särskilt tillfälligt utrymningsrum § 99 bör likaså vara undantagen för de allra minsta företagen med färre än 10 anställda om de kan säkerställa utrymningen på annat sätt exempelvis med exempelvis bärhjälp.

Allmänna synpunkter

Konsekvensutredningen

Företagarna konstaterar att konsekvensutredningen är mycket bristfällig och saknar analyser och kostnadsberäkningar avseende flera av de förslagna skärpningarna och ändringarna i föreskrifterna. Många av de föreskrifter som föreslås påverkan framför allt de mindre företagen mycket både kostnadsmässigt och administrativt. Dessa delar är i mycket bristfällig omfattning analyserat i konsekvensutredningen och i många fall inte alls.

Vidare anser Företagarna att konsekvensutredningen i vissa delar redovisar statistik och orsaker som sedan inte följs upp i föreskrifterna samt att andra delar helt saknar analyser och motiveringar till införda ändringar och skärpningar.

Företagarna ansluter sig i övriga delar till NNRs remissvar avseende konsekvensutredningen och dess brister.

Dubbelreglering

På flera ställen i föreskrifterna finns dubbelregleringar avseende bl.a. frågor om systematiskt arbetsmiljöarbete, hot och våld, diskriminering samt tillgänglighet. Det är lämpligt att sådant undviks så långt det är möjligt både för lästillgänglighetens skull samt för att minimera risk för feltolkning. Finns motsvarande föreskrifter i lag eller i annan föreskrift bör det normalt räcka med hänvisning i allmänna råd eller i vägledningen.

Påverkan på mindre företag med färre än 10 anställda

Arbetsmiljöverket har valt att i föreskriften inte särskilt beakta de mindre företagens förutsättningar och inte heller i konsekvensutredningen särskilt beakta detta. Den konstaterar endast att mindre företag kan behöva särskild vägledning.

Konsekvensutredningen saknar analyser om hur de skärpta kraven särskilt påverkar mindre arbetsgivare både i form av ökade administrativa krav och i vissa fall även i delar som avser direkta kostnadsökningar.

Arbetsmiljöverket beskriver i flera paragrafer omfattande dokumentationskrav som även de allra minsta företagen måste uppfylla. Företagarna vill här påpeka att de allra minsta företagen de med före än 10 anställda bör får slippa dessa pålagor av administration. Gäller bland annat §§ 22, 23 m.fl.

Konsekvensutredningen är särskilt undermålig gälande påverkan på mindre företag och Arbetsmiljöverket synes i många delar helt glömt bort den delen, vilket Företagarna beklagar.

Undantag för mindre företag med färre än 10 anställda

Generellt anser Företagarna att Arbetsmiljöverket inte i tillräcklig omfattning analyserat om vissa krav och föreslagna skärpningar är lämpliga att även gälla de allra minsta företagen med färre än 10 anställda eller om det går att införa undantag.

Konsekvensutredningen saknar helt perspektivet gällande exempelvis det ökade dokumentationskraven som är direkt slarvigt belysta. Exempelvis saknas analyser på hur förändrade krav särskilt påverkar mindre företag. Det ställer sig Företagarna starkt kritiska mot. Arbetsmiljöverket borde förstå att skärpta krav över exempelvis tillgänglighetsområdet och tillfälliga utrymningsrum, vad gäller dokumentationskrav och ombyggnationskrav för de mindre företagen, påverkar de mindre företagen. Det borde alltid beaktas särskilt i alla överväganden och förslag.

Arbetsmiljöverket borde ha funderat närmare på att införa undantag för arbetsgivare med färre än 10 anställd där det är lämpligt och nödvändigt. Utgångspunkten bör vara att det ska vara lätt att göra rätt.

Särskilda synpunkter på utvalda paragrafer

Ökade tillgänglighetskraven och dokumentationen

De nya paragraferna gällande tillgänglighet och krav på dokumentation är en kraftig överimplementering av EUs direktivet 89/654/EEG artikel 20 som stadgar att arbetsplatserna vid behov ska utformas så att de kan ta emot funktionshindrade. Det bör gälla även för svenska arbetsplatser. Den skärpning som föreslås saknar enligt Företagarna någon närmare analys av vad det innebär och någon egentlig motivering om varför Arbetsmiljöverket väljer denna väg.

§§ 8–21 Projektering

Företagarna anser att §§ 8–21 inte hör hemma i föreskrifterna om arbetsplatsens utformning utan bör överföras till föreskrifterna om Byggnads- och anläggningsarbete och därefter föras in i den nya regelstrukturen om Byggherrars ansvar. Dock kan det vara bra om en hänvisning i exempelvis allmänna råd eller i en vägledning till § 5 om vem föreskriften riktar sig till.

§ 22 Bedömning av tillgänglighet

Företagarna anser att Arbetsmiljöverkets förslag till ny § 22 som anger att **alla** arbetsgivare ska bedöma i förväg, utan att ett faktiskt behov har uppstått, om arbetsplatsen är tillgänglig, bör i första hand strykas eller ändras till att gälla om ”behov uppstår ska arbetsgivare...”. Att alla arbetsgivare särskilt ska dokumentera i förväg om vilka åtgärder som behövs vidtas om en funktionshindrad person kan komma att arbeta på arbetsplatsen anser Företagarna är en onödig överimplementering av EUs direktiv samt administrativt svårt och kostsamt att genomföra för de mindre företagen.

Företagarna anser vidare att detta förslag inte tillräckligt har analyserats och utretts om det verkligen föreligger ett nödvändigt behov att alla arbetsgivare även de med färre än 10 anställda ska undersöka detta. Konsekvensutredningen är bristfällig gällande motiven till detta.

§ 23 Kontroll och underhåll

Företagarna anser att Arbetsmiljöverket borde ha bättre analyserat hur dokumentationskraven, under punkt 1–7, påverkar regelbördan för de allra minsta arbetsgivarna med färre än 10 anställda. Om möjligt bör undantag införas för de allra minsta arbetsgivare. Om Arbetsmiljöverket i ett senare led avser att belägga dessa krav med sanktionsavgifter anser Företagarna att detta måste föregås av en gedigen utredning där Arbetsmiljöverket skaffar sig bättre kunskap om hur det kan påverka mindre arbetsgivare.

§ 33 Tillgänglighet och utformning

Företagarna anser att § 33 bör strykas helt. Det är inte rimligt med den skärpning som föreslås för alla arbetsgivare och arbetsplatser.

Det är omöjligt att ha en så bred paragraf gällande tillgänglighet då olika funktionshinder kräver olika åtgärder och olika utformningar. Det är i princip omöjligt att täcka in alla möjliga parametrar innan det finns ett reellt behov och en faktisk person som behöver ha anpassningar på arbetsplatsen. Att uttrycka att en arbetsplats ska kunna ta emot personer som använder en mindre utomhusrullstol är ett krav som är oerhört svårt att efterleva för alla arbetsgivare av olika skäl.

De kostnaderna för ombyggnationer som eventuellt kommer bli aktuella är ej heller tillräckligt beräknade eller diskuterade i konsekvensutredningen, vilket Företagarna anser är en brist.

Det är oproportionerliga krav som föreslås ställas på företagare och andra arbetsgivare för att säkra tillgängligheten för individer som inte finns på arbetsplatsen idag, och kanske aldrig kommer att göra det. Det är dock rimligt att krav på att anpassning görs i de fall behovet uppstår. Först då är behovet reellt och det tydligt vilka typer av anpassningar som behöver göras. Det bör därför finnas utrymme i föreskrifterna för arbetsgivaren att **när behov** uppstår kunna undersöka och eventuellt genomföra anpassningar för de individerna det berör.

Företagarna anser att det i vart fall bör införas ett undantag från hela § 33 för arbetsgivare med färre än 10 anställda, om inte hela paragrafen stryks.

I § 34 uttrycks det som att en arbetsplats ska vara tillgänglig för de som behöver använda den. Företagarna anser att om de allmänna råden under § 33 antingen lyfts in i en vägledning eller tillförs under § 34 kan § 33 strykas.

Vidare anser Företagarna att om kraven införs enligt § 33 i föreskriftstexten måste det åtminstone finnas möjlighet till undantag för mindre arbetsgivare med upp till 10 anställda.

§ 69 Personalutrymme

I § 69 nämns "särskilt pausrum" och i § 91 nämns pausutrymme. Ska detta sammantaget tolkas så att pausutrymme är lika med särskilt pausrum? Och om så är fallet, menar Arbetsmiljöverket att alla arbetsgivare måste ha särskilda pausrum som inte kan vara exempelvis kombinerade matrum under avsedda tider? På mindre arbetsplatser i

befintliga lokaler kan detta vara i praktiken mycket svårt att uppnå om dessa pausrum ska vara skilda utrymmen. Om uppfattningen av Arbetsmiljöverkets intention är korrekt ställer sig Företagarna kritiska mot förslaget och anser att det bör införas ett undantag för arbetsgivare med färre än 10 anställda, om inte hela paragrafen stryks.

§§ 71 – 80 Förvaringsutrymmen

Förslagen i paragraferna 71–80 är både förvirrande och delvis obegripliga i dess nuvarande utformning. Arbetsmiljöverket har använt olika begrepp för kläder som exempelvis arbetskläder, privata kläder, privata arbetskläder, särskilda arbetskläder. En tydligare definition om vad som avses skulle underlätta för arbetsgivarna. Ett flertal av begreppen är nya och det kan ifrågasättas om lämpligheten att införa nya odefinierade begrepp i en föreskrift. Dessutom skapar detta en osäkerhet och förvirring för de allra minsta arbetsgivarna av vad som krävs vilket bidrar till oförståelsen för dessa krav. Företagarna anser att Arbetsmiljöverket bör omarbete detta avsnitt.

Företagarna anser att det är oklart om kravet i 77 § omfattar verksamheter som omfattas av AFS 2018:4, om smittrisker 16 § och hur dessa ställer sig till varandra. Betyder dessa krav att alla verksamheter med exempelvis hemtjänst, särskilt boende och LSS-boenden ska inrätta särskilda omklädningsrum? Företagarna anser att detta borde ha belysts och förklarats särskilt i konsekvensutredningen med kostnadsberäkningar för, om det ska tolkas så, de ombyggnationer det kommer att krävas av verksamheterna i de fallen.

§§ 86 – 88 Toaletter

§§ 86–88 stadgas det om toaletter och dess storlek. Det bör gå att uttrycka de föreslagna kraven på ett mer tydligt sätt, genom exempelvis färre paragrafer. Särskilt gäller otydligheten § 88 där det uttrycks om tillgängliga toaletter och då Arbetsmiljöverket tycks mena toaletter för personer som har någon typ av funktionshinder. Företagarna föreslår att paragrafernas antal minskas och att vissa delar lyfts ur till allmänna råd eller vägledning.

§ 89 Matutrymme

I § 89 ska matutrymmen vara beskaffade så att arbetstagare kan äta under tillfredsställande förhållanden och i första hand ske i en restaurang eller ett matrum. För mycket små arbetsplatser där lokalerna är befintliga eller att arbetsgivaren inte råder över alla ytor kan detta bli en omöjlighet att efterleva. Det bör införas ett undantag för mindre arbetsgivare med upp till 10 anställda från detta krav.

§ 91 Pausutrymme

I § 91 stadgas om pausutrymmen där arbetstagare kan ta kortare pauser för återhämtning utan att störas. Företagarna anser att pausutrymme bör kunna vara lika med matutrymme. Om Arbetsmiljöverket avser att det ska finnas både och bör mindre företag med färre än 10 anställda kunna göra undantag från detta krav.

§§ 98–99 Utrymning

§ 98-99 som delvis är nytt anges bland annat att alla arbetstagare ska kunna utrymma arbetsplatsen **på egen hand** oavsett funktionsförmåga och utan att använda trappor. Utrymningsvägarnas beskaffenhet bör vara utformade utan trappor. Visserligen är detta ett "bör"-krav, men är för många arbetsgivare omöjligt att efterleva när arbetsplatser kan finnas högre upp i en byggnad.

Företagarna anser att det torde vara tillräckligt att som det nu ofta är ordnat att det finns "bärhjälp" samt att arbetsgivaren har vetskap om att vissa personer med exempelvis olika funktionsnedsättningar kan behöva hjälp med utrymning från arbetsplatser där

utrymningsvägarna innehåller till exempel trappor. Alternativt ställa krav på att om personer med funktionsnedsättning finns i verksamheterna måste arbetsgivaren särskilt bedöma och vidta åtgärder för att säkerställa hur de ska ta sig ut ur byggnaden. Det går att formulera på ett betydligt bättre sätt än nuvarande förslag.

Kostnaden för att på befintliga arbetsplatser bygga ”tillfälliga utrymningsrum” där utrymningsvägarna innehåller trappor är inte heller analyserade och bedömda i konsekvensutredningen utan där har Arbetsmiljöverket underlåtit det helt, vilket Företagarna anser är ytterst anmärkningsvärt.

§ 130 Dagsljus och utblick

§ 130 innebär en kraftig överimplementering av ett EU direktiv i svensk rätt. Att Arbetsmiljöverket dessutom inte i sin konsekvensutredning utreder frågan om hur många arbetsplatser detta kan tänkas omfatta som idag inte uppfyller kravet och som måste vidta ombyggnationer eller försöka hitta tekniska lösningar är anmärkningsvärt.

I Sverige har vi dessutom olika dagsljusförhållanden vid olika tidpunkter på året vilket kan innebära extra svårigheter för vissa arbetsgivare.

En kunskapssammanställning om dagsljus pågår under våren 2019, det hade varit lämpligt att invänta resultaten av den innan Arbetsmiljöverket hade tagit ställning i frågan slutligt och eventuellt också inväntat remissvaren i den delen.

Företagarna

Patrik Nilsson

Chef Analys & Opinion

Lise-Lotte Argulander

Jur. Kand. specialist arbetsrätt
arbetsmiljö